

# Jarowiecki, Jerzy

---

Prof. dr hab. Jerz Leonard Myśliński :  
badacz historii politycznej XIX i XX  
wieku, historyk mediów polskich :  
siedemdziesiąt lat życia

---

Rocznik Historii Prasy Polskiej 8/1(15), 225-230

---

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach  
dozwolonego użytku.



Jerzy  
JAROWIECKI

**Prof. dr hab. Jerzy Leonard Myśliński:  
badacz historii politycznej XIX i XX  
wieku, historyk mediów polskich —  
siedemdziesiąt lat życia**

Prof. dr hab. Jerzy Leonard Myśliński —  
a Researcher of the 19th and 20th Century Political  
History and a Historian of Polish Media

Nie zauważyłem, by — jak nakazuje tradycja — zorganizowano uroczystości jubileuszowe uczonemu i nauczycielowi akademickiemu, znakomitemu badaczowi historii politycznej XIX i XX wieku, historykowi prasy — szerzej: mediów polskich, promotorowi wielu prac doktorskich i konsultantowi licznych habilitantów, autorowi ponad 200 publikacji: książek, rozpraw i artykułów, recenzji i biogramów, tekstów publicystycznych, redaktorowi jednego z najpoważniejszych czasopism naukowych — „Kwartalnika Historii Prasy Polskiej”, współpracownikowi wielu periodyków, który skończył siedemdziesiąt lat życia, w tym też pięćdziesiąt lat twórczej pracy badawczej i dydaktycznej. Znany ze swej skromności uczony może nawet w swym środowisku nie uprzytomnił tego faktu, a może też nieustająca aktywność naukowa i praca dydaktyczna nie pozwoliła zauważyć, iż formalnie czas aktywności zawodowej Profesora sięgnął granicy wieku emerytalnego.

Nie możemy jednak w środowisku medioznawców, historyków prasy tego wydarzenia nie odnotować i nie przypomnieć przynajmniej w dużym skrócie faktów, które złożyły się na biografię i czas twórczej pracy naszego Przyjaciela, Kolegi, a z którego wiedzy oraz dorobku, a także ogromnej, bezinteresownej życzliwości i pomocy wielokrotnie korzystaliśmy.

Jerzy Myśliński urodził się 22 czerwca 1934 roku na wschodniej rubieży Drugiej Rzeczypospolitej, w Zbarażu, w rodzinie urzędniczej (urzędnicy skarbowi i sądowi), jako syn Zdzisława (1906–1940) i matki Jadwigi z domu Curkowskiej (1915–1989). Wojna spowodowała wiele bolesnych przeżyć. Ojciec, jako oficer rezerwy (ppor. artylerii) zmobilizowany w sierpniu 1939 roku, dostał się do

niewoli radzieckiej, internowany w Starobielsku, a następnie zamordowany w Charkowie. Matka i siostra nie zdążyły uchronić się przed deportacją; z Tarnopola wywiezione zostały do Kazachstanu, skąd powróciły do Polski w 1946 roku. Syn schronił się u wujostwa Duńczewskich w Feliksówce, koło Kamionki Strumiłowej, skąd przed prześladowaniami ukraińskimi uszedł z życiem, najpierw do Lwowa, następnie do Klikowej koło Tarnowa, a po wojnie znalazł się u krewnych w Nowosolnej, wsi pod Łodzią.

Po powrocie matki z Kazachstanu w 1946 roku zamieszkała z nią w Mławie. Tu uczył się najpierw w Liceum Ogólnokształcącym im. S. Wyspiańskiego, egzamin dojrzałości złożył w Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących w 1952 roku. Studia historyczne rozpoczął we wrześniu 1952 roku w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Warszawie, a po zlikwidowaniu w 1955 roku kierunku kontynuował je w krakowskiej WSP, uzyskując dyplom magisterski, po napisaniu pracy w Katedrze Historii Powszechnej pod kierunkiem prof. Józefa Garbaczika w 1956 roku. W tej Katedrze został asystentem, pracując w Krakowie do 1960 roku. W Krakowie działał aktywnie w ruchu studenckim, biorąc żywy udział w wydarzeniach październikowych 1956 roku, w ruchu odnowy politycznej. Jako młody pracownik naukowy związał się z redakcją „Wiadomości Historycznych”, zapewniając recenzjami to czasopismo docierające do setek nauczycieli historii i badaczy dziejów ojczyźnych. Pisywał też do czasopisma „Historia i Nauka o Konstytucji”, drukował artykuły w „Roczniku Naukowo-Dydaktycznym WSP w Krakowie”.

Od roku 1960 Jerzy Myśliński związał się zawodowo z Pracownią Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX wieku Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, kierowaną w latach 1959 do 1974 przez prof. Józefa Skrzypka. Pracownia od 1 kwietnia 1969 roku została włączona do Instytutu Badań Literackich PAN, zaś po zgonie J. Skrzypka kierownictwo powierzono J. Myślińskiemu, który funkcję tę pełnił do 1986 roku. W okresie samodzielności Pracowni jej działalność opiniowała Rada Naukowa, powoływana okresowo przez Prezydium PAN, którą kierował prof. Henryk Jabłoński, a w jej skład wchodził m.in. profesorowie: Ludwik Bazylow, Tadeusz Cieślak, Rafał Gerber, a później Kazimierz Wyka.

Od momentu związania się J. Myślińskiego z Pracownią rozpoczęła się jego pełna powodzenia działalność badawcza i publikacyjna. Główne nurty jego zainteresowań naukowych stanowiły: historia polityczna Polski, dzieje ruchu socjalistycznego przełomu stuleci, historia prasy polskiej od połowy XIX wieku, szczególnie prasa Galicji w dobie autonomii. Zajmował się też badaniem prasy środowisk polskich na wschodzie i południu Europy, dziejami polskich środków komunikowania masowego, m.in. interesował się politycznymi aspektami funkcjonowania radiofonii polskiej po II wojnie światowej, prowadził też studia nad początkami telewizji polskiej. Wielu kierunkom jego początkujących zainteresowań badawczych patronowali profesorowie: Józef Skrzypek, Henryk Jabłoński, a po latach Jerzy Myśliński w znaczącym stopniu współtworzył historię prasy

jako subdyscyplinę historii i prasoznawstwa oraz medioznawstwo. Na tych obszarach badań zyskiwał kolejne stopnie i tytuły naukowe.

Pracę doktorską przygotował pod kierunkiem prof. Henryka Jabłońskiego pt. *Grupy polityczne Królestwa Polskiego na gruncie zachodniej Galicji w latach 1895–1904*, uzyskując stopień doktora na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego w 1963 roku. Praca ta ukazała się drukiem w 1967 roku. Po doktoracie powstały liczne opracowania monograficzne, artykuły, rozprawy oraz recenzje. Opublikował je na łamach licznych czasopism, głównie w „Roczniku Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego” (w latach 1962–1970), który był swoistym organem naukowym nie tylko Pracowni, ale nieoficjalnym — wszystkich polskich historyków prasy, redagowanym przez prof. Józefa Skrzyпка, zaś Jerzy Myśliński został od 1962 roku sekretarzem redakcji. Publikował także na łamach „Wiadomości Historycznych”, „Przeglądu Historyczno-Oświatowego”. „Kwartalnika Historycznego”, „Przeglądu Humanistycznego”, „International Review of Journalism”, „Nowych Książek”, „Pokoleń”. Zamieszczał też prace w tomach prac zbiorowych, często będących pokłosiem konferencji naukowych. Łącznie przed habilitacją ogłosił 35 rozpraw naukowych, 46 recenzji i przeglądy oraz 100 haseł w *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN*.

Habilitował się 10 listopada 1970 roku na Wydziale Historycznym UW na podstawie rozprawy *Studia nad polską prasą społeczno-polityczną w zachodniej Galicji w latach 1905–1914*, uzyskując tytuł samodzielnego pracownika naukowego, następnie docenta w Instytucie Badań Literackich PAN. *Studia nad polską prasą...* spotkały się z dużym zainteresowaniem i uznaniem środowiska naukowego. Nazwisko Myślińskiego i jego publikacje stają się znane nie tylko w kraju, ale i za granicą, został członkiem AIERI (Międzynarodowego Stowarzyszenia Badania Środków Komunikacji). Występował na licznych konferencjach krajowych i zagranicznych, m.in. uczestniczył w dorocznych kongresach historyków ruchu robotniczego (ITH) w Austrii, w konferencjach w Berlinie. W latach 1974–1978 był członkiem Komisji Oświaty Polskiego Komitetu ds. UNESCO. Odbywał podróże zagraniczne, prowadząc archiwalne kwerendy w Wilnie, Leningradzie, Kijowie, Mińsku i w Pradze.

Wyniki swych badań ogłaszał drukiem w postaci książek, rozpraw monograficznych, artykułów oraz recenzji. Publikował też liczne artykuły popularnonaukowe, zajmował się publicystyką historyczną. Z analizy materiału bibliograficznego można odnotować, iż w latach 1970–1982, do czasu uzyskania tytułu naukowego profesora, ogłosił 124 publikacje, w tym dwie książki: *Prasa w Galicji w dobie autonomicznej 1867–1918* (1972), *Polska prasa socjalistyczna w okresie zaborów* (1982) oraz stał się współautorem dwu tomów historii prasy polskiej: *Prasa polska w latach 1864–1928* (1976), *Prasa polska w latach 1939–1945* (1980); napisał 44 artykuły i rozprawy, 75 recenzji, not i omówień. Drukowane były w wymienionych wcześniej czasopismach, ale też m.in. w: „Kwartalniku Historii Prasy Polskiej”, „Zeszytach Prasoznawczych”, „Prasie Polskiej”, „Ruchu Literackim”, „Kwartalniku Historycznym”, „Muzeach Walki”, „Kontrastach”.

Tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych Jerzy Myśliński uzyskał 27 października 1983 roku, zaś z dniem 1 marca 1984 roku Sekretarz Naukowy PAN powołał go na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Instytucie Badań Literackich, na którym pozostał do przejścia na emeryturę. Do 1 maja 1986 roku był kierownikiem Pracowni Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX wieku (od 1 listopada 1974 roku). Może w tym miejscu należy przypomnieć, że przez zespół Pracowni przewinęło się 31 pracowników i doktorantów, natomiast trzon zespołu Pracowni stanowiło grono 6–7 osób. W różnych okresach na kilkumiesięcznych praktykach przebywało kilkunastu stażystów z różnych pozawarszawskich ośrodków naukowych (z Gdańska, Kielc, Krakowa, Olsztyna). Z Pracownią związani byli m.in. profesorowie: Jerzy Łojek, Andrzej Notkowski, Andrzej Paczkowski, Wiesław Władyka, Eugeniusz Rudziński, Daria Lipińska-Nałęcz, Urszula Jakubowska. Pracownia organizowała liczne konferencje naukowe (np. „Prasa — Polityka — Kultura” w dniach 26–27 X 1981 roku; „Historia prasy Polski Ludowej” w dniach z 20–21 II 1984 roku), podejmowała liczne inicjatywy wydawnicze, z których najtrwalszym jest 4-tomowa *Historia prasy polskiej (1661–1945)*. To opracowanie zbiorowe pod redakcją Jerzego Łojka przyczyniło się do krystalizacji historii prasy polskiej jako autonomicznej dyscypliny, przy ważkim udziale Jerzego Myślińskiego. Jego umiejętności współpracy z wieloma uczonymi i młodymi badaczami o zróżnicowanych poglądach ideowych i politycznych, różnych umiejętnościach i podejściach metodologicznych, reprezentujących często inne, pokrewne dyscypliny przyniosły znakomite rezultaty. Dość zauważyć, że tylko wokół dwu czasopism Jerzy Myśliński, najpierw jako sekretarz redakcji, a następnie redaktor naczelny, potrafił skupić blisko 350 autorów w ciągu 32 lat ich istnienia. Można wyrazić nie tylko zdziwienie, ale ubolewanie, że po tylu latach wydawania tego, bodaj jedynego w skali światowej periodyku poświęconego historii prasy — PAN i jej Instytut Badań Literackich zdecydował się na likwidację czasopisma. Jerzy Myśliński w 1980 roku był inicjatorem utworzenia Komisji Historii Prasy przy Komitecie Nauk Historycznych PAN, przewodnicząc jej do 1986 roku.

Po uzyskaniu tytułu profesora w dalszym ciągu aktywnie uczestniczył w pracach badawczych, potwierdzając tę działalność licznymi publikacjami. Powstały kolejne książki: *Dzieje prasy polskiej* napisane wspólnie z Jerzym Łojkiem i Wiesławem Władką (1988); *Mikrofon i polityka. Z dziejów radiofonii polskiej 1944–1960* (1990); *Mozaika wydarzeń. Ziemia polska w dobie porobiorowej 1864–1915* (1977); *Kalendarium polskiej prasy, radia i telewizji* (2001, 2004) oraz liczne rozprawy i artykuły (60), recenzje i omówienia (66), notki o książkach i inne (23), biogramy (21), artykuły popularno-naukowe i publikacje historyczne (47). Czterokrotnie, poczynając od 1986 roku, był członkiem zespołów koordynacyjnych oraz przewodniczącym problemów badawczych, w 2001 roku otrzymał grant na realizację (w latach 2001–2004) tematu *Humanistyka polska w latach 1945–1990*, w realizacji którego uczestniczyło 41 osób. Ostatnio ukazało się obszerne dzieło pod redakcją Wiesława Władyki pt. *Kartki*

z PRL. *Ludzie, fakty, wydarzenia 1944–1970* (Poznań–Warszawa 2005), którego blisko połowę stanowi tekst napisany przez Jerzego Myślińskiego (s. 7–285).

O pozycji naukowej prof. Jerzego Myślińskiego świadczą częste zaproszenia do opiniowania wniosków awansowych oraz badawczych. W świetle już materiałów archiwalnych można wskazać, iż Profesor recenzował ponad 106 prac doktorskich, habilitacyjnych oraz dorobek naukowy kandydatów do tytułu profesora w 23 wydziałach i radach naukowych krajowych uczelni, opiniował 9 grantów Komitetu Badań Naukowych. Był też autorem ekspertyz w sprawie kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Po uzyskaniu tytułu profesora Jerzy Myśliński zasiadał w kilku radach naukowych: Instytutu Dziennikarstwa UW, Instytutu Kształcenia Nauczycieli (wiceprzewodniczący 1983–1986), Ośrodka Badań Prasoznawczych w Krakowie (do 1990), Instytutu Badań Literackich (1984–1989), Instytutu Historii Ruchu Robotniczego ANS (1985–1990), Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych w Warszawie (od 1992 do 1997 roku, od 1993 do końca 1995 roku przewodniczący Rady), Archiwum Polskiej Akademii Nauk (1982–1985). W latach 1975–1980 był delegatem Ministra Oświaty i Wychowania w Komitecie Nauk Historycznych PAN.

Od 1975 roku, do likwidacji z końcem 1993 roku, był redaktorem naczelnym „Kwartalnika Historii Prasy Polskiej” (wcześniej, niemal od początku wydawnictwa był sekretarzem redakcji). Nadto wchodził w różnych okresach do zespołów redakcyjnych lub komitetów redakcyjnych „Zeszytów Prasoznawczych” (1985–1990), „Tekstów”, „Wiadomości Historycznych” (do 1986 roku), „Zeszytów Wszechnicy Świętokrzyskiej” (od 1994 roku), „Rocznika Mazowieckiego” (od 1997 roku), „Rocznika Historii Prasy Polskiej” (Kraków od 1997). Od 1 kwietnia 1984 roku przewodniczył Komisji Kwalifikacyjnej ds. Stopni Specjalizacji Nauczycielskich (historia). W latach 1975–1985 był członkiem komisji podreżnikowej polsko-radzieckiej przy Ministrze Oświaty i Wychowania.

Profesor Jerzy Myśliński w Instytucie Badań Literackich pracował od kwietnia 1969 roku, tj. od włączenia samodzielnej Pracowni Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX wieku. Dodatkowo przez szereg lat zatrudniany był najpierw w Instytucie Kształcenia Nauczycieli od marca 1973 roku do 30 listopada 1978 roku (jako zastępca dyrektora Instytutu), potem w wymiarze ¼ etatu od 1 grudnia 1978 roku do końca 1984 roku, a następnie od 1 marca 1990 roku do 31 marca 1991 roku. W okresie od 1 listopada 1981 do 9 listopada 1983 roku był zatrudniony w redakcji dziennika „Rzeczpospolita”. Od 1 października 1985 do 30 września 1990 roku związany z Instytutem Ruchu Robotniczego ANS w wymiarze ¼ etatu. Od 1 lutego 1994 do 30 września 1994 roku zatrudniony został na pełnym etacie w Instytucie Filologii Polskiej WSP w Olsztynie, a od 1 października 1994 roku w prywatnej Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach, w uczelni tej pracował od września 2001 roku. Od 1 października 2003 roku jest profesorem w nowo utworzonej Warszawskiej Wyższej Szkole Humanistycznej. Pod kierunkiem Profesora około 170 osób napisało prace ma-

gisterskie oraz dyplomowe (licencjackie). Ogółem wypromował 6 doktorów historii, spośród których dwie osoby habilitowały się.

Profesor działał w licznych organizacjach społeczno-politycznych, naukowych i kulturalnych. Był czynny w ruchu młodzieżowym ZMP i ZSP, należał do PZPR. Reprezentował często „nieprawomyślnie” poglądy, potwierdzając to reformatorską działalnością w październiku 1956 roku, a także w latach osiemdziesiątych. Należał Do Związku Nauczycielstwa Polskiego, był założycielem i pierwszym prezesem Towarzystwa Naukowego im. A. Próchnika w latach 1990–1994, członkiem Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego, Mazowieckiego Towarzystwa Kultury, Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Stowarzyszenia Dziennikarzy RP. Od 2001 roku jest przewodniczącym Rady Fundacji „Akademia Humanistyczna”. Za swoją działalność naukową i dydaktyczną wyróżniony był wielokrotnie: za książkę o dziejach prasy socjalistycznej przed 1918 roku otrzymał nagrodę Sekretarza Naukowego PAN w 1984 roku, odznaczony m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1975) i Krzyżem Kawalerskim OOP (1983). Laureat *Złotego Pióra* Stowarzyszenia Dziennikarzy RP.

Siedemdziesiąt lat życia i blisko pięćdziesiąt lat pracy zawodowej, działalności twórczej, w biografii człowieka nauki stają się zapowiedzią i potwierdzeniem stałego trwania, ciągłej gotowości do odpowiedzi na nowe wyzwania, czego znajdujemy już potwierdzenie. Z niespożytą energią kształci studentów, koordynuje badania naukowe, działa w redakcjach czasopism, recenzuje prace, a przede wszystkim prowadzi badania, pisząc i nieustannie publikując. Służy swą wiedzą i radą uczniom oraz nieco starszym kolegom i czyni to z serdecznym, życzliwym uśmiechem. Oby czynił to jak najdłużej.

Ad multos Annos, Profesorze  
i serdeczny Przyjacielu

Kraków, 2005 r.